

Jaarverslag 2022 Peel Natuurdorpen (PND)

NOVI de Peel.

Het rijk heeft een aantal gebieden in Nederland aangewezen waar ze intensief mee aan de slag willen. De Peel is één van die NOVI-gebieden (Nationale OmgevingsVisie). Dit betekent dat er extra geld vanuit Den Haag richting het NOVI gebied gaat en ook dat er geëxperimenteerd mag worden, met zaken die niet voor de hand liggen. Zoals zaken die niet passen in bestaand beleid. Dit kan uitermate gunstig zijn voor zo'n gebied. De aanwijzing als NOVI-gebied geeft erkenning en steun in de rug van de ingezette aanpak van Rijk en regio. Via een brede verbindende aanpak wordt ingezet op een langjarig commitment gericht op ontwikkeling en bescherming van de leefomgeving van het gehele gebied. Het PND-project past naadloos in dit concept en is een kansrijk project binnen NOVI de Peel. Het is bottom-up, versterkt en versnelt de transitie in de landbouw en experimenteert met wonen op landbouwgrond. Reden voor Regio Noordoost Brabant (RNOB) om middels NOVI de Peel, het PND-project financieel te steunen met een half miljoen.

Deze financiële bijdrage helpt om de pilot van het project tot een goed einde te brengen. Zonder NOVI aanwijzing zou zo'n experiment heel lastig worden. Binnen de huidige regelgeving is wonen op landbouwgrond immers niet mogelijk.

NB Inmiddels is NOVI, nationale omgevingsvisie extra (NOVEX) geworden.

Pilot noordelijke Peel

Om te kunnen zien en ervaren wat landschapslandbouw in de praktijk inhoudt, is dit jaar een pilot gestart. En wel in het noordelijke deel van de Brabantse Peel (gemeenten Boekel, Maashorst en Land van Cuijk). Die pilot dient tevens om knelpunten in beeld brengen en aan oplossingen te werken. Voor deze pilot hebben zich 30 boeren aangemeld met gezamenlijk circa 250 ha grond op 4 verschillende locaties in genoemde gemeenten. Die boeren willen zo spoedig mogelijk beginnen met landschapslandbouw. Het betreft de locaties: Voskuilen, Heihorst, Groespeel en Hanekamp. De Heihorst te Zeeland is geselecteerd als demolocatie.

Juridisch inbedden

Een logische vervolgstap op de verkenning 'landschapslandbouw' die in december 2021 afgerond werd, is landschapslandbouw juridisch gezien 'Raad-van-State-proof' te maken. Mr. dr. Guido Enthoven (IMI, Instituut voor Maatschappelijke Innovaties) heeft inmiddels de juridische verankering op papier gezet. Vervolgens kunnen provinciale staten en de gemeenteraden zich erover uitspreken. Daarna kunnen de gemeenten deze nieuwe bestemming implementeren in omgevingsplan en -visie en de provincies in ruimtelijke verordeningen.

Plantdag 1ste hectare

Zien, beleven en bewonderen: dat is de drijfveer achter demolocatie Heihorst! Boeren, toekomstige bewoners en bestuurders, moeten in de praktijk kunnen zien en beleven hoe een coulissenlandschap met daarin tiny houses eruitziet. En zij niet alleen, want iedereen die geïnteresseerd is, wil dit wel eens in het echt zien. Die combinatie van nieuwe natuur op boerenland, waarin klein gewoond mag worden, noemen we landschapslandbouw.

PND zou de eerste hectare van de demolocatie aanplanten en wel op 19 maart 2022 op de Heihorst te Zeeland. In goed overleg met gemeente Maashorst en de eigenaar van de grond, is de plantdag niet doorgegaan. Het nieuwe gemeentebestuur (Sinds 1 januari 2022 is gemeente Landerd opgegaan in Maashorst) ziet liever een grotere demolocatie dan 1 ha. Dat is precies wat PND ook van meet af aan veel liever zag. Dat was voorheen echter niet haalbaar vanwege het tijdelijke karakter die de vergunning zou krijgen. Voor boeren is tijdelijkheid geen optie. Daarom werd aanvankelijk ingezet op 1 ha, omdat de eigenaar ervan, het geen probleem vond als het een tijdelijke vergunning zou worden. Nu ligt de situatie anders en daar gaat PND graag in mee. Gemeente Maashorst werkt samen met boeren en Peel Natuurdorpen aan realisatie demolocatie Heihorst.

LNV steunt Peel Natuurdorpen met Praktijkleergang

Dankzij een subsidie van LNV is de praktijkleergang voor landschapslandbouw ontwikkeld. Die is bedoeld om groepen boeren samen te leren hoe ze een mooi landschap kunnen aanleggen en onderhouden in het kader van het Peel Natuurdorpen project.

PND vindt het van groot belang dat boeren leren wat landschapsontwikkeling en onderhoud inhoudt. Het wordt een nieuwe tak van sport op het boerenbedrijf: landschapsboer. Dat ben je niet zomaar. Hier zijn kennis en vaardigheden nodig en die leren ze in de praktijkleergang. De leergang bestaat uit 8 lesdagen verdeeld over 3 jaren (2022-2024). In totaal kunnen er 6 groepen van maximaal 12 personen aan deelnemen. Inmiddels zijn de 6 groepen opgestart en hebben 3 groepen er al 3 en 3 groepen 1 cursusdag op zitten. De deelnemers zijn enthousiast en ook verscheidene boeren buiten het Peelgebied nemen deel.

WUR-master studenten

Karlijn, Anna, Sunniva, Vincent en Noa, zijn studenten landschapsarchitectuur en planning van de Wageningen Universiteit. Ze zijn acht weken aan de slag geweest voor Peel Natuurdorpen. Voor hun laatste vak van de master, Atelier, mochten ze uit 7 projecten kiezen. Peel Natuurdorpen sprak hen aan, omdat ze planningsvraagstukken in landelijk gebied interessant vinden en we het belang zien in nieuwe mogelijkheden van functiemenging. Met hun kennis van de master en hun onze verschillende achtergronden hebben zij een waardevolle bijdrage geleverd aan het project.

Provinciale Staten bezoekt Peel Natuurdorpen

Zo'n 40 Statenleden van de provincie Noord-Brabant namen begin oktober een kijkje in het tiny house aan de Heihorst te Zeeland. Ze waren enthousiast over de hoeveelheid ruimte die zo'n tiny house biedt. 'Boven verwachting', was een vaak gehoorde opmerking. Het feit dat er ruim 40 statenleden tegelijkertijd binnen waren, is het levende bewijs.

Daarna vertrok de bus naar Bronlaak te Oploo. Het coulissenlandschap daar, is de inspiratiebron voor Peel Natuurdorpen. Voorzitter Pierre Bos, gaf er uitleg over het project. Zijn bevolgen betoog had zeer aandachtige toehoorders. Vervolgens gaf gedeputeerde Erik Ronnes zijn visie.

Een excursie voor de Statenleden door het prachtige coulissenlandschap van Bronlaak, gaf een goed beeld van wat Peel Natuurdorpen beoogt met landschapslandbouw. De Statenleden waren zeer onder indruk van de prachtige omgeving. Of zoals één van de excursieleiders het verwoordde: Het allermooiste Twentse coulissenlandschap ligt niet in Overijssel, maar in Brabant! Met dank aan de Twentse bankiers (de gebroeders Roelvink) die er 100 jaar geleden dit prachtige Twentse coulissen landschap aan lieten leggen.

Collegebesluit gemeente Maashorst

Gemeente Maashorst is positief met betrekking tot het Peel Natuurdorpen project. Ze heeft Gijs van Oorschot aangetrokken als projectmanager. Hij heeft naast andere projecten, ook het PND-project onder zijn hoede gekregen. Peel Natuurdorpen is bij hem in goede handen. Gijs

heeft een collegevoorstel geschreven waarover het college in januari een besluit gaat nemen. Het ziet er bijzonder veelbelovend uit. Zodra dit college besluit er is, kunnen we verder met verfijning van het inrichtingsplan en concrete stappen zetten richting de inrichting van de demolocatie Heihorst.

Ten aanzien van dit projectplan zijn de provincie Noord-Brabant, gemeenten Boekel, Land van Cuijk en ook Waterschap Aa en Maas, steeds goed meegenomen. Ook andere gemeenten in en rond de Peel zijn daarbij geïnformeerd door de projectmanager.

Presentatie pilotgebieden

Voor de Heihorst is het plan reeds verbeeld in een presentatie 'Concept eerste contouren', door Werkend Landschap. Deze presentatie is uiteraard uitgebreid besproken met de boeren van de Heihorst. Ook bij de provincie en het College van de gemeente Maashorst is dit document besproken en toegelicht met beeldmateriaal.

Voor de 3 andere gebieden van de pilot (Groespeel, Hanekamp en Voskuilen) is het concept eerste contouren op 20 december 2022 gemaakt, samen met de boeren. Begin januari 2023 is ook dit beeldmateriaal gereed.

Dorpsraden of dorpsverenigingen

Peel Natuurdorpen vindt het informeren van inwoners in de Peel en alle partijen die belang hebben en of geïnteresseerd zijn in het PND-project heel belangrijk. Dorpsraden en buurtverenigingen informeren wij voortdurend om iedereen goed op te hoogte te brengen. Peel Natuurdorpen is immers van groot belang op de vitaliteit van de Peel(rand)dorpen. Die krijgen een enorme en unieke kans om de levensvatbaarheid een positieve ontwikkeling te geven door het PND-project. Voor Peel Natuurdorpen is Doreen de Hoog het directe aanspreekpunt voor buurtschappen en dorpsraden in en rond de Peel.

Financiën

Veel tijd is ook gestoken in het werven van fondsen: Stichting DOEN, Postcodeloterij AgriFood Capital, Provincie, Postcodeloterij, LNV, Rabobank, RNOB. Het financiële resultaat van PND komt zodra het boekjaar afgesloten is en de accountantsverklaring er is.

Bestuur PND

De voorzitter: Pierre Bos

De secretaris: Annie Martens

De Penningmeester: Jan Ottens

Wekelijks is er overleg geweest met vele partijen. Voor een compleet overzicht zie bijlage 1.

Bijlage 1: besprekingen PND met diverse partijen in 2022

datum	Betrokken partij(en)	Onderwerp	Wie
14-jan	IMI Natuurverdubbelers Tiny house Ned.	Implementatie Landschapslandbouw bestuurlijk	G. Enthoven, D. Groot, M. Jonker
21-jan	Raad van Advies	stava landschapslandbouw advies inwinnen	RVA
08-feb	Dorpsraden Venhorst Landhorst Odiliapeel	Uitleg Landschapsbouw i.r.t. de dorpsraden	Dorpsraden Venhorst Landhorst en Odiliapeel
10-feb	Gemeente Maashorst	Uitleg Landschapsbouw	Burgm. P. Rüpp, weth. vd Heuvel en v Lankvelt en ambtenaren RO
14-feb	ZLTO	Uitleg PND Landschapsbouw	Zlto Afdeling Boekel
15-feb	Deelnemers (boeren) Peel Natuurdorpen	stava en voortuitgang	Deelnemers (boeren) PND
16-feb	ZLTO	Uitleg PND Landschapsbouw	Land v Cuijk, Maashorst, Boekel, bestuurders ZLTO
23-feb	Dorpsraden Mill Wilbertoord Langenboom en St. Hubert	Uitleg PND Landschapsbouw i.r.t. de dorpsraden	Dorpsraden Mill Wilbertoord Langenboom, PND
24-feb	Buurtschappen Heihorst Duifhuis	Uitleg PND Landschapsbouw irt de buurtschappen	Buurtschappen Heihorst Duifhuis Kreitsberg, PND
01-mrt	Online meeting th J. v Osch en M. Derksen	Uitleg en stava voor toekomstige th- bewoners	Stava afstemming inzet th-ers ivm demolocatie
07-mrt	Milieuvereniging Land van Cuijk Club van 10	Uitleg PND Landschapsbouw en stava	P. Vogels H. van der Linden
07-mrt	Gemeente Maashorst i.v.m. demolocatie	Demolocatie Heihorst 1ste ha Bestuurlijk overleg	Ambtenaren gemeente Maashorst , G. Enthoven, PND
24-mrt	WUR	Opdracht studenten planologisch en juridische kaders	WUR L. Struckman
29-mrt	IMI	Afstemming i.v.m. juridische kader	G. Enthoven, H. Sandick
29-mrt	PND IMI bijeenkomst juridische kader	Juridische kaders ontwikkelen PND	Ambt. Land v Cuijk, Maashorst Boekel Ws Aa en Maas en prov. Br.
31-mrt	Gem Maashorst	overleg 1ste ha demolocatie	Weth. vd Heuvel gem Maashorst, P. Bos
04-apr	Probus Grave	Uitleg PND Landschapsbouw en stava	PND
05-apr	Overleg Provincie	Online meeting	I. Kapteijns en R. vd Berg P. Bos
20-apr	MLvC Milieu Vereniging Land van Cuijk,	Uitleg en stava voor toekomstige th-bewoners	PND

21-apr	NOVI de Peel	Combinatie samenwerkingsmogelijkheden	Creabitat B. v. Tooren C. Nobbe en P. Bos
28-jul	WUR en Innovatiehuis de Peel	Mogelijkh. Koolstof opslag dmv landschapslandbouw	B. Lerink (WuR) L. Simons (Innovatiehuis de Peel)
12-mei	Rijksbouwmeester	kansen landschapslandbouw	Rijksbouwmeester J. de Jonge en S. vd Wittenboer
10-mei	Rabobank Nederland	Overleg duurzame landbouw, businessmodel PND	A. v der Does, G. Mertens, S. Carelier
12-mei	Gemeente Maashorst	Overleg demolocatie	Burgemeester Rüpp
13-mei	Gemeente Maashorst	NOVI de Peel	Gemeente Maashorst W. Leenders en G. v Oorschot RO, PND
13-mei	WUR studenten	Toer door de Peel omschrijving onderzoek	PND / studenten wur
31-mei	WUR studenten	Afstemming onderzoekopdracht en planning	WUR studenten; Karlijn, Anna, Sunniva, Vincent & Noa/ PND
31-mei	BMF Tilburg	Uitleg en stava voor toekomstige th-bewoners	F. Dingenmans, J. van Overbeek
03-jun	IMI bijeenkomst	Juridische kaders presenteren PND	Poho's Land v Cuijk Maashorst Boekel Ws Aa en Maas en prov. Br.
07-jun	WUR studenten	Onderzoeksopdracht tussenstand	WUR studenten; Karlijn, Anna, Sunniva, Vincent & Noa/ PND
10-jun	WUR studenten	Presentatie PND-project Wageningen door studenten	PND
14-jun	WUR studenten	TH opnamen docu. en bespreken stava onderz. PND	WUR studenten; Karlijn, Anna, Sunniva, Vincent & Noa/ PND
15-jun	Bijeenkomst deelnemende boeren De Horst	Bijeenkomst deeln. PND info kwalitatieve verplichting	Notaris Gerrits aanwezig Bestuur PND Kwartierm. en boeren PND
16-jun	NOVI de Peel Prov. Brabant, Min. BZK, PND	Afstemming Peel Natuurdorpen project ihk NOVI	D. v Zelim min BKZ, C. Nobbe, R Jacobs, I. Kapteijns, R. Weggemans
17-jun	Gem Maashorst	Vorbereiding werksessie	G. v Oorschot, W. Leenders/ R. v. Leendert
21-jun	WUR studenten online	Resultaat onderzoek studenten bespreken	5 Wur studenten en PND
05-jun	Gem Maashorst bespreken Heihorst	Gesprek gemeente en PND met deeln. boeren Heihorst	G. v Oorschot, J. vd. Heuvel, S. Manders, R. v Leendert, D. Derks, G. Enthoven
27-jul	Proj. leider G. v. Oorschot	Voortgang werksessie Gemeente Maashorst	PND, G. v Oorschot/ R. v. Leendert
28-jul	WUR	Koolstof vastlegging en certificaten	B. Lerink (WUR) L. Simons (Innovatiehuis de Peel)
29-jul	NMF Natuur en milieufederatie Limburg	Uitleg PND Landschapsbouw en stava	Andrea Bakker
30-jun	Symposium Landschap verbindt Amersfoort	Uitleg PND Landschapsbouw	PND

09-aug	Rabobank	Duurzame landbouw	A. v der Does, e.a.
20-aug	SRO	Ruimtelijke onderbouwing Heihorst	M. Geerts SRO en PND
23-aug	Bijeenkomst boeren Heihorst	Uitleg/stava demolocatie	Deelnemers (boeren) en PND
31-aug	Brabants Landschap Haaren	Uitleg en stava voor toekomstige tiny house bewoners	J. Hogenboom
06-sep	Bijeenkomst boeren Heihorst	Uitleg/stava demolocatie	Deelnemers (boeren) en PND
20-sep	Bijeenkomst boeren Heihorst	Uitleg/stava demolocatie	Deelnemers (boeren) en PND
17-sep	Bustoer De Peel	Bustoer door de Peel met uitleg van PND	Bestuurders, abtenaren, raadsleden, deelnemende boeren.
22-sep	Boeren Heihorst en gem Maashorst	Werkessie Demolocatie Heihorst	G. v Oorschot, R. v leendert, G Enthoven H. vd Berg deelnemende boeren
23-sep	Floriade Rabobank	200 medewerkers Rabo krijgen pnd presentatie	PND
20-sep	Venray gemeente	Uitleg en stava voor toekomstige th-bewoners	Ambtenaren gem Venray, W. Egelmeers en PND
07-okt	Leden RvS Prov. Brabant	Bustoer Statenleden tijdens heidag provincie	excursie th en bronlaak
18-okt	Gem Maashorst	Overleg demolocatie	G. v Oorschot R. van Leendert en PND
18-okt	Landschapsarchitect Werkend Landschap	Overleg schets eerste contouren Heihorst	P. Hermens
28-okt	IMI	afstemming juridische onderbouwing pilot	Bestuur PND G. Enthoven
08-nov	IMI, SRO, Werkend Landschap, Deeln. boeren	Bijeenkomst afstemming demo en pilot	PND, G. Enthoven, M. Geerts SRO, P. Hermens, Kwartiermakers
08-nov	Boeren en gem. Maashorst i.v.m. demolocatie	Bijeenkomst afstemming demo en pilot	Boeren, PND, G. Enthoven, M. Geerts SRO, P. Hermens, Kwart. m.
18-nov	NOVEX	Afstemming Novex	C. Nobbe, (Scheidend) M. Bakermans (nieuw) en PND
25-nov	Creabitat	Onderzoek samenwerking	B. v. Tooren, S. Fransen, Joost van de Cruijsen (WS De Dommel)
02-dec	Aanspreekpunt tiny house bewoners	Instellen aanspreekpunt voor toekomstige bewoners	Y. Beekwilder en J. Mort en PND
20-dec	Deelnemers (boeren) pilotgebieden	Schets eerste contouren voor de 4 pilotgebieden	Intekenen De Voskuilen, Groespeel, Hanekamp
23-dec	Overleg AAA-consultancy	Uitleg en stava voor toekomstige th-bewoners	J. Jacobs en PND
30-dec	S. Van Uden Meierijstad	Uitleg en stava voor toekomstige th-bewoners	S. van Uden en PND